
Ο ένοικος

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 242

Χαβιέρ Θέρκας, *Ο ένοικος*

Javier Cercas, *El inquilino*

Μετάφραση Ιφιγένεια Ντούμη

Υπεύθυνος έκδοσης Κώστας Γιαννόπουλος

Διορθώσεις Ευαγγελία Σίντου

Σελιδοποίηση Αλέξιος Δ. Μάστορης

Φιλμ-μοντάζ Γιώργος Κεραμάς

Copyright© Javier Cercas, 1989

Copyright© Quaderns Crema, S.A.U., 2000

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2009

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Απρίλιος 2011

Κ.Ε.Τ. 6896 Κ.Ε.Π. 176/11

ISBN 978-960-16-3824-9

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665 – ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΝΕΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 122, 563 34 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 – ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> ñ e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Χαβιέρ Θέρκας

Ο ένοικος

Μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα ισπανικά:
Ιφιγένεια Ντούμη

— Αγάπησες ποτέ;
— Ναι, εσένα.
— Και πώς μ' αγαπάς;
— Μ' αυτό.
— Αυτό είναι το συκώτι.
— Εντάξει, έκανα λάθος. Σ' αγαπώ
με την καρδιά.

SILVERIO LANZA

ΟΜΑΡΙΟ ΡΟΤΑ ΒΓΗΚΕ για τρέξιμο στις οκτώ το πρωί της Κυριακής. Αμέσως παρατήρησε ότι ένα φωτοστέφανο ομίχλης θόλωνε τον δρόμο· τα απέναντι σπίτια, τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα στην άκρη του δρόμου κι οι λαμπτήρες στα φανάρια είχαν κάτι το ασταθές και θαμπό. Έκανε μερικές διατάσεις στο μικρό ορθογώνιο κομμάτι γρασιδιού το οποίο βρισκόταν μπροστά στο σπίτι. «Μπήκε κιόλας φθινόπωρο» σκέφτηκε. Ενστικτωδώς, καθώς πηδούσε αγγίζοντας με τα γόνατα το στήθος, το ξανασκέφτηκε. Συνειδητοποίησε ότι μόλις είχε ξεκινήσει ο Σεπτέμβρης και πέρασαν από τον νου του διάφορες απειλές οικολογικών καταστροφών από τα πρώτα συμπτώματα των οποίων θα ήταν, σύμφωνα με το γνωστό ιταλικό περιοδικό που είχε διαβάσει στο αεροπλάνο επιστρέφοντας από τις διακοπές του, η σταδιακή διαταραχή των κλιματολογικών συνθηκών της εκάστο-

τε εποχής του χρόνου. Μετά από αυτόν τον τόσο έντονο προβληματισμό, χαμογέλασε κάπως παράταιρα· γύρισε στο σπίτι και ξαναβγήκε μετά από λίγο, αυτή τη φορά φορώντας τα γυαλιά του. Όταν η ομίχλη διαλύθηκε, ο Μάριο άρχισε να τρέχει στο πεζοδρόμιο που χώριζε την ασφαλτο από τους περιποιημένους κήπους, οι οποίοι ήταν στοιχισμένοι μπροστά απ' τα σπίτια, περιφραγμένοι με μάντρες ή ξύλινους φράχτες.

Παρ' ότι οι δύσκολες σχέσεις του με την πραγματικότητα τον εμπόδιζαν να το αξιοποιήσει, ο Μάριο ήταν φανατικός της τάξης· γι' αυτό κάθε πρωί που έβγαινε να τρέξει ακολουθούσε το ίδιο ακριβώς δρομολόγιο. Τον προηγούμενο χρόνο ανέβαινε τη Γουέστ Όρεγκον, περνούσε την Κόλερ, τη Μακάλοου και την Μπερτς, έστριβε αριστερά στη Ρέις και συνέχιζε μέχρι την πλατεία Λίνκολν, μια πλατεία των αρχών του αιώνα, στην οποία κυριαρχούσε ο νεόκτιστος όγκος από πέτρα και τα παράξενα κιονόκρανα της First United Methodist Church· εκεί άρχιζε να επιστρέφει από τη Σπρίνγκφιλντ, περνώντας ανάμεσα από συνεργεία, τράπεζες, σουπερμάρκετ και πιτσαρίες, κι όταν έφτανε στην Μπούσι, ξανάστριβε αριστερά, ώσπου έβγαινε πάλι στη Γουέστ Όρεγκον. Εκείνη τη χρονιά, ωστόσο, είχε αποφασίσει να αλλάξει διαδρομή. Από τότε που είχε επιστρέψει από τις διακοπές

δυο μέρες νωρίτερα κι είχε ξαναρχίσει το πρωινό τρέξιμο, έπαιρνε αντίθετη κατεύθυνση· τώρα έστριβε δεξιά στη Μακάλου κι όταν έφτανε στη Γουέστ Όρεγκον συναντούσε τη First Church of Christ Scientist, και κατευθυνόταν προς τα δυτικά της πόλης, διασχίζοντας τις Νεβάδα, Ουάσινγκτον και Όρτσαρντ. Έπειτα έπαιρνε την Πενσυλβάνια μέχρι τέλους, όπου την έκοβε η λεωφόρος Λαφαγιέτ. Λίγο πιο πέρα υπήρχε μια πλατεία με γρασίδι από την οποία ξεπρόβαλλε ένα απαλό φαλακρό λοφάκι. Ο Μάριο στεκόταν λίγο στην κορυφή του, έπαιρνε βαθιές εισπνοές, προσπαθώντας να επαναφέρει την αναπνοή του σε κανονικό ρυθμό, χάζευε στα γρήγορα το τοπίο και άρχιζε να γυρίζει από τον ίδιο δρόμο. Αποικιακά σπίτια με λευκό, λαδί ή ροδί ξύλο, διώροφα, με σιδερένιες καγκελόπορτες και πυκνούς φράχτες από περικοκλάδες που πλαισίωναν τον κήπο, μονοκατοικίες από τούβλο με δίρριχτες στέγες, μεγάλες επαύλεις μεταμορφωμένες σε φοιτητικές εστίες· πλατάνια, φουντουκιές και γεμάτες σκίουρους καστανιές, το πυκνό φύλλωμα των οποίων παρεμβαλλόταν κατά αποστάσεις στο γκριζο πλακόστρωτο που χώριζε την άσφαλτο από τους περιποιημένους κήπους.

II

ΗΤΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗ ΟΚΤΩ ΤΟ ΠΡΩΙ. Οι δρόμοι ήταν
κήρυμοι. Στα πρώτα πέντε λεπτά, είδε μόνο μια
κοπέλα να κάθεται οκλαδόν δίπλα σ' ένα παρτέρι με
ανεμώνες, στον πίσω κήπο της First Church of Christ
Scientist, όταν έστριψε δεξιά στη Μακάλοου. Η κο-
πέλα γύρισε κι ένα ειλικρινές χαμόγελο αποκάλυψε
τα δόντια της. Ο Μάριο θεώρησε ότι έπρεπε να αντα-
ποδώσει τον χαιρετισμό· χαμογέλασε. Λίγο αργότε-
ρα, κι ενώ είχε ήδη φτάσει στην οδό Πενσυλβάνια,
διασταυρώθηκε μ' έναν γκριζομάλλη άντρα με σορ-
τσάκι και μαύρο κοντομάνικο, ο οποίος έτρεχε αντί-
θετα απ' αυτόν· είχε δεμένο στη μέση του ένα κασε-
τόφωνο και φαινόταν πολύ συγκεντρωμένος στον
βόμβο που εξέπεμπαν τα ακουστικά του. Έπειτα εί-
δε το βαν του ταχυδρομείου, έναν μαύρο στραβοκά-
νη γέρο, ο οποίος στήριζε σ' ένα ξύλινο μπαστούνι το
εξαντλημένο βήμα του, μια κοπέλα με έντονα ανατο-

λίτικα χαρακτηριστικά, μια οικογένεια που έπαιρνε με θόρυβο το πρωινό της στη βεράντα, μεταξύ γέλιων και πατρικών νουθεσιών. Όταν, έχοντας ήδη πάρει τον δρόμο της επιστροφής, κατευθύνθηκε πάλι προς τη Γουέστ Όρεγκον, η πόλη φαινόταν να έχει ανακτήσει τον καθημερινό της παλμό.

Τότε ακριβώς στραμπούλισε το πόδι του.

Επειδή ένιωθε ευκίνητος κι είχε καταφέρει να διατηρήσει σε καλό ρυθμό την αναπνοή του, προς το τέλος της διαδρομής επιτάχυνε. Στη Γουέστ Όρεγκον προσπάθησε να κόψει δρόμο, πηδώντας πάνω από ένα παρτέρι με ντάλιες. Προσγειώθηκε πολύ άσχημα: όλο του το βάρος έπεσε στο κουτουπιέ του αριστερού του ποδιού. Αμέσως ένιωσε έναν οξύτατο πόνο και σκέφτηκε ότι είχε σπάσει το πόδι του. Με αρκετή δυσκολία, καθισμένος στο γρασίδι, έβγαλε παπούτσι και κάλτσα και διαπίστωσε ότι ο αστράγαλος δεν είχε πρηστεί. Ο πόνος καταλάγιασε αμέσως κι ο Μάριο σκέφτηκε ότι, με λίγη καλή τύχη, το περιστατικό δε θα εξελισσόταν άσχημα. Έβαλε την κάλτσα και το παπούτσι, σηκώθηκε, περπάτησε με προσοχή. Μια σουβλιά τού έσκιζε τον αστράγαλο.

Έφτασε στο σπίτι κουτσαίνοντας εμφανώς. Στη βεράντα βρισκόταν η κυρία Γουόρκμαν μαζί με κάποιον άντρα.

«Τι πάθατε, κύριε Ρότα;» ρώτησε η γυναίκα ανή-

συχη, δείχνοντας τον αστράγαλο του Μάριο. «Κουτσαίνετε».

Η κυρία Γουόρχμαν ήταν μια ηλικιωμένη μικροσκοπική κυρία, χήρα, με άσπρα κατσαρά μαλλιά, κοκαλιάρικα χέρια και ζωηρά πρασινωπά μάτια. Επίσης ήταν η σπιτονοικοκυρά του Μάριο.

«Τίποτα σημαντικό» είπε ο Μάριο, πιάνοντας την κουπαστή για να ανέβει τα σκαλιά της βεράντας. Ούτε η κυρία Γουόρχμαν ούτε ο άντρας έκαναν κάποια κίνηση να τον βοηθήσουν. «Στραμπούλισα τον αστράγαλό μου από μια βλακεία».

«Ελπίζω να μην είναι τίποτα» είπε η κυρία Γουόρχμαν.

«Δε θα είναι» είπε ο Μάριο, φτάνοντας κοντά τους. Η κυρία Γουόρχμαν άλλαξε ύφος.

«Χαίρομαι που σας βρήκα, κύριε Ρότα» είπε, δίνοντάς του το χέρι. Ο Μάριο αισθάνθηκε σαν να του δίνει μια λαβή από κόκαλα και ξερό δέρμα. «Να σας συστήσω τον κύριο Μπέρκοβιτς. Εκτός απροόπτου, θα είναι ο καινούριος ένοικος του διαμερίσματος απέναντι απ' το δικό σας, εκεί που έμενε η Νάνσυ».

«Η Νάνσυ μετακόμισε;» ρώτησε ο Μάριο.

«Της πρόσφεραν μια δουλειά στο Σπρίνγκφιλντ» είπε η κυρία Γουόρχμαν. «Καλή δουλειά. Χαίρομαι γι' αυτήν, είναι καλό κορίτσι· σαν κόρη μου την αγαπούσα. Υποθέτω κι εσείς θα χαίρεστε που η Νάνσυ

μετατέθηκε στο Σπρίνγκφιλντ» πρόσθεσε διφορούμενα.

«Φυσικά» έσπευσε να συμφωνήσει ο Μάριο.

«Όσο για το διαμέρισμα» συνέχισε η κυρία Γουόρκμαν, κοιτώντας τον νέο ένοικο με μάτια που επιζητούσαν την επιβεβαίωση στα λόγια της, «έχω την εντύπωση ότι ο κύριος Μπέρκοβιτς έμεινε ικανοποιημένος».

Ο Μπέρκοβιτς συμφώνησε κουνώντας το κεφάλι.

«Βέβαια» είπε. «Νομίζω είναι ακριβώς αυτό που χρειάζομαι».

Έκανε μια παύση· έπειτα κοίταξε τον Μάριο.

«Επιπλέον» πρόσθεσε «είμαι σίγουρος ότι βρήκα τον τέλειο γείτονα».

Ο Μπέρκοβιτς μνημόνευσε τον τίτλο του μοναδικού άρθρου που είχε εκδώσει ο Μάριο μέσα στα τρία τελευταία χρόνια στην *Ιτάλικα*. Χαμογελώντας και απευθυνόμενος στην κυρία Γουόρκμαν, δήλωσε ότι αυτός κι ο Μάριο ήταν συνάδελφοι, ότι ερευνούσαν θέματα παρόμοιας φύσης, και ότι το δίχως άλλο θα εργάζονταν στο ίδιο Τμήμα του Πανεπιστημίου. Η κυρία Γουόρκμαν δεν μπορούσε να κρύψει τη χαρά της για μια τέτοια ευτυχή σύμπτωση· ένα χαμόγελο έκπληξης φώτισε το πρόσωπό της. Τότε και μόνο τότε ο Μάριο παρατήρησε πραγματικά τον Μπέρκοβιτς. Ήταν ψηλός, με ανοιχτές πλάτες, ασυνήθιστα

γεροδεμένος, με ηλιοψημένο δέρμα και ειλικρινές βλέμμα. Η φαλάκρα που είχε αρχίσει να σχηματίζεται πάνω από το μέτωπο δε διέψευδε τον νεανικό αέρα που απέπνεε το πρόσωπό του. Ήταν κομψά ντυμένος αλλά ανεπιτήδευτα. Σε γενικές γραμμές, η όψη του θύμιζε μάλλον πρωταθλητή παρά καθηγητή πανεπιστημίου. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο όμως πάνω του ήταν μάλλον η στιβαρή αυτοπεποίθηση την οποία αποκάλυπτε καθεμιά από τις κινήσεις του, σαν να τις είχε σχεδιάσει εκ των προτέρων ή σαν να διακρίνονταν όλες από αναγκαιότητα.

«Είχα την εντύπωση» συνέχισε ο Μπέροκοβιτς με τον ίδιο εγκάρδιο αν και απόμακρο τόνο «ότι ο καθηγητής Σκάνλαν θα είχε ήδη ανακοινώσει τον ερχομό μου».

Εξήγησε ότι τον προηγούμενο μήνα αποφάσισε να δεχτεί την προσφορά του Πανεπιστημίου και ότι μόλις πριν από δύο βδομάδες είχε πάει να υπογράψει το συμβόλαιο. Ωστόσο ήταν σίγουρος ότι η παρεξήγηση θα λυνόταν αμέσως, παρ' ότι παραδέχτηκε ότι δε θα έπρεπε να τους κάνει καμία εντύπωση, αφού οι καλοκαιρινές διακοπές προσφέρονταν πολύ εύκολα για τέτοια μπερδέματα. Τελικά, δήλωσε χαρούμενος που με τούτα και με κείνα είχε προκύψει η συγκεκριμένη συνάντηση, ευχάριστη όσο και απροσδόκητη.

Ο Μπέρκοβιτς επισφράγισε αυτά τα λόγια με ένα λαμπερό χαμόγελο. Η κυρία Γουόρκμαν συντάχθηκε με την αισιοδοξία του νέου ενοίκου με ένα κακάρισμα, το οποίο απείλησε προς στιγμή να διαλύσει την εύθραυστη πανοπλία από κόκαλα και δέρμα που αποτελούσε το σώμα της. Ο Μάριο ένιωθε άβολα· όλο το αίμα στις φλέβες του χτυπούσε στον αστράγαλο. Ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα, το μπλουζάκι του είχε κολλήσει στο στήθος κι έτσουζαν οι μασχάλες του. Το γρασίδι τού είχε προξενήσει φαγούρα στα πόδια.

Ο Μάριο προσπάθησε να χαμογελάσει.

«Είμαι βέβαιος ότι θα ξεκαθαρίσουν τα πράγματα» είπε. «Και βέβαια, χαίρομαι που θα είμαστε γείτονες».

Η κυρία Γουόρκμαν και ο Μπέρκοβιτς έμειναν σιωπηλοί. Ο Μάριο υπέθεσε ότι θα έπρεπε να προσθέσει κάτι ακόμα.

«Ωραία». Χαμογέλασε πάλι κι άνοιξε τα χέρια του σαν να ζητά συγγνώμη. «Πάω να κάνω ντους. Είμαι στη διάθεσή σου ό,τι και να χρειαστείς» συμπλήρωσε απευθυνόμενος στον Μπέρκοβιτς.

«Ευχαριστώ» είπε εκείνος. «Αν δεν έχει αντίρρηση η κυρία Γουόρκμαν, θα μετακομίσω σήμερα κιόλας. Θα σε ειδοποιήσω αν χρειαστώ κάτι».

«Έγινε» είπε ο Μάριο. «Έτσι κι αλλιώς υποθέτω

θα συναντηθούμε αύριο στη σχολή. Και το απόγευμα έχουμε το πάρτι στο σπίτι του διευθυντή».

«Τέλεια» είπε χαμογελώντας ο Μπέρκοβιτς. «Θα τα πούμε αύριο. Και πρόσεχε με τον αστράγαλο».

«Ναι» συμφώνησε η κυρία Γουόρκμαν. «Πρόσεχέ τον πολύ τον αστράγαλο, κύριε Ρότα. Μερικές φορές τα πιο βλακώδη πράγματα μας δυσκολεύουν τη ζωή».

III

ΟΜΑΡΙΟ ΠΗΓΕ ΣΠΙΤΙ κι έκανε ντους. Αφού εξέτασε προσεκτικά τον τραυματισμένο αστράγαλο, έβγαλε από το φαρμακείο ένα σπρέι και μια αντιφλεγμονώδη αλοιφή και τα εφάρμοσε στο ερεθισμένο σημείο. Έπειτα ετοίμασε πρωινό (χυμό ροδάκινο, ομελέτα με μπέικον, ψημένο ψωμί, καφέ με γάλα) κι έφαγε με όρεξη ακούγοντας τις ειδήσεις στο ράδιο.

Έπλυνε τα πιάτα κι έκατσε στο γραφείο του. Έκοψε μερικές επιταγές για λογαριασμούς που έληγαν (του νερού, του γκαζιού, του ρεύματος) και τις έβαλε σε φακέλους για να τις ταχυδρομήσει. Έπειτα εξέτασε διάφορα φυλλάδια του Πανεπιστημίου και του Τμήματός του· πέταξε κάποια στο καλάθι, άλλα τα τακτοποίησε σε ντοσιέ. Σε μια ατζέντα σημείωσε τα τηλεφωνήματα που έπρεπε να κάνει την επόμενη μέρα από το γραφείο. Έκανε ένα σκαρίφημα των μαθημάτων που θα παρέδιδε κατά πάσα πι-

θανότητα αυτό το εξάμηνο, χωρίς πολλές λεπτομέρειες όμως μέχρι να του τα επιβεβαιώσει η Σχολή. Οι παραδόσεις άρχιζαν την Τετάρτη· θα αφιέρωνε την Τρίτη στην προετοιμασία τους.

Στις εντεκάμισι μεταφέρθηκε στο σαλόνι. Έβαλε έναν δίσκο, άνοιξε μια μπίρα, θροιάστηκε στην πολυθρόνα μπροστά από την τηλεόραση κι άναψε τσιγάρο, προσπαθώντας να αγνοήσει το ενοχλητικό μυρμήγκιασμα που ένιωθε στο πόδι.

Τότε σκέφτηκε τον Μπέρκοβιτς.

Αρχικά είχε κολακευτεί που γνώριζε την ύπαρξη του άρθρου του, του μοναδικού που είχε εκδώσει απ' όταν πήρε το διδακτορικό του. Ωστόσο, ο επισιώδης χαρακτήρας αυτής της μελέτης –τον οποίο ο Μάριο παραδεχόταν πριν απ' όλους– καθώς και το γεγονός ότι είχε δημοσιευτεί σε μια τριμηνιαία έκδοση απειροελάχιστου γοήτρου, τον έκαναν να το ξανασκεφτεί. Μόνο δύο πιθανές εξηγήσεις κατάφερε να δώσει για την περίεργη ευρυμάθεια του Μπέρκοβιτς: ή δούλευε κι ο ίδιος τελευταία προς την ίδια κατεύθυνση που είχε και το άρθρο του Μάριο, οπότε θα είχε ίσως αισθανθεί την υποχρέωση να ελέγξει οτιδήποτε είχε δημοσιευτεί επί του θέματος τα τελευταία χρόνια, όσο ανεπαρκές ή ελαττωματικό και να ήταν, ή ανήκε σ' αυτή την ολιγομελή κάστα των διαβαστερών, οι οποίοι, χωρίς να έχουν άμεσα κάποιο όφελος

πέραν της αναγνωστικής απόλαυσης ή της ικανοποίησης της περιέργειάς τους, διατρέχουν με σχολαστική επιμέλεια τις τρέχουσες δημοσιεύσεις και είναι ενήμεροι για όσες έρευνες αφορούν τον τομέα τους. Ο Μάριο απέρριψε κατευθείαν αυτή την τελευταία εικασία· όχι μόνο επειδή δεν ταίριαζε με την εντύπωση που του είχε δημιουργήσει ο Μπέρκοβιτς, αλλά επειδή, αν ίσχυε κάτι τέτοιο, ο καινούριος ένοικος θα ήταν σίγουρα περιβόητος στον χώρο, ενώ του Μάριο δεν του έλεγε απολύτως τίποτα το όνομά του. Αυτό το συμπέρασμα τον ανακούφισε.

Αυτό για το οποίο δε χωρούσε η παραμικρή αμφιβολία ήταν ότι ο Μπέρκοβιτς δεν είχε άγνοια της πληβείας πνευματικής εικόνας της δουλειάς του Μάριο – εκτός κι αν γνώριζε μόνο τον τίτλο του άρθρου ή αν το είχε ξεφυλλίσει αφηρημένος χωρίς να εκτιμήσει την ένδεια του περιεχομένου του. Το γεγονός αυτό, ωστόσο, δεν τον ανησυχούσε. Αν ήταν βέβαιο ότι με τον ίδιο τον Μπέρκοβιτς ένιωθε κάποια αμηχανία, ήταν εξίσου βέβαιο ότι οι συνάδελφοί του από τη Σχολή (μέσα σ' όλους και ο Σκάνλαν, ο οποίος ήταν σίγουρα ο μόνος που μετρούσε) δε θα διάβαζαν ποτέ το άρθρο, όπως και τίποτα από όσα είχε δημοσιεύσει παλαιότερα, και πολύ πιθανόν να μη διάβαζαν ούτε κι αυτά που θα δημοσίευε στο μέλλον. Άρα δεν είχε λόγο να ανησυχεί. Κατά τ' άλλα, σε σχέση με τους

προηγούμενους συλλογισμούς του, δεν έμοιαζε καθόλου αναμενόμενο ότι ο Μπέρκοβιτς θα αποδεικνυόταν κάτι άλλο από πρωτάρης στο επάγγελμα, επομένως περίμενε ότι η δουλειά του θα ήταν είτε ανώριμη και πρωτόλεια είτε εξίσου μέτρια με τη δουλειά του Μάριο. Αν προσέθετε κανείς σε οποιαδήποτε από αυτές τις δύο πιθανότητες τις γνώσεις του Μάριο για τους ρητούς και άρρητους κανόνες που διείπαν τη λειτουργία του Τμήματος, θα προέκυπτε το αποτέλεσμα ότι σε σχέση με τον Μπέρκοβιτς βρισκόταν σε πλεονεκτική θέση.

Σηκώθηκε από την πολυθρόνα, άλλαξε δίσκο και ξανακάθισε. Ήπιε μια γερή γουλιά μπίρα, άναψε κι άλλο τσιγάρο. Τότε προσπάθησε να προβλέψει τις άμεσες συνέπειες που θα μπορούσε να επιφέρει η άφιξη του Μπέρκοβιτς. Σύμφωνα με το συμβόλαιό του, ο Μάριο δίδασκε δύο μαθήματα Φωνολογίας το εξάμηνο. Στην πραγματικότητα όμως, πάντα κατέληγαν να γίνουν τρία κι ως εκ τούτου, το ετήσιο εισόδημά του ανερχόταν σε ικανοποιητικό ποσό. Αν υπήρχε περίπτωση, όπως είχε συμβεί το δεύτερο εξάμηνο του προηγούμενου έτους, η Σχολή να μην καταφέρει να προσελκύσει ικανοποιητικό αριθμό φοιτητών, ο οποίος θα επέτρεπε τη συμπλήρωση τριών τμημάτων, υπήρχε μια άρρητη συμφωνία, σύμφωνα με την οποία, ο Μάριο θα δίδασκε και κάποιο μάθημα άλλης ειδι-

κότητας, είτε επρόκειτο για Σημασιολογία, Σύνταξη ή Μορφολογία. Έτσι, τα τρία μαθήματα στην ουσία τα είχε εξασφαλισμένα. Σ' αυτό το πλαίσιο, η παρουσία του Μπέρκοβιτς δεν μπορούσε να αλλάξει δραματικά τα πράγματα· κατά πάσα πιθανότητα, ο καινούριος καθηγητής, έχοντας μόλις φτάσει στο Τμήμα, με σαφώς λιγότερα δικαιώματα, μικρότερη εμπειρία και, σίγουρα, με βιογραφικό υποδεέστερο του Μάριο, θα παρέδιδε ένα από τα μαθήματα της Φωνολογίας που αντιστοιχούσαν κανονικά σ' αυτόν, συμπληρώνοντας την εργασία του με ό,τι υπολειπόταν από άλλες ειδικότητες. Όσο για τον Μάριο, θα κάλυπτε σίγουρα τα δυο μαθήματά του –αφήνοντας στην άκρη την πιθανότητα, την οποία είχε διακρίνει στο πρώτο εξάμηνο της περασμένης χρονιάς, να ανοίξει τέταρτο τμήμα Φωνολογίας– το επιπλέον μάθημα Σημασιολογίας, Σύνταξης ή Μορφολογίας, ή ίσως –το οποίο θα ήταν και προτιμότερο– θα αναλάμβανε κάποια αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, με την οποία όχι μόνο δε θα πλήττονταν τα εισοδήματά του από τον ερχομό του Μπέρκοβιτς, αλλά θα μπορούσαν ακόμα και να ευνοηθούν.

Μετά από όλες αυτές τις ασήμαντες σκέψεις, η ασαφής ανησυχία που είχε σπείρει στον Μάριο ο επιθετικά αισιόδοξος και υγιής αέρας τον οποίο είχε μόλις επιδείξει ο νέος ένοικος στη βεράντα, μεταλ-

λάχτηκε σε κάποιο είδος ελέους και συμπόνιας. Παρ' ότι ο Μάριο αναγνώριζε πως ο Μπέροκοβιτς θα μπορούσε να αποτελέσει απειλή για την ιδιωτική του ζωή, καθώς θεωρούσε απαραίτητο –σε συνδυασμό με μια καλή οικονομική κατάσταση– τον διαχωρισμό μεταξύ δουλειάς και προσωπικής ζωής, τίποτα δεν του έδινε το δικαίωμα να ισχυριστεί ότι αυτός ήταν σημαντικός λόγος ώστε να τον κάνει να αισθάνεται άβολα ή, στην έσχατη περίπτωση, να τον αναγκάσει να σκεφτεί να μετακομίσει, πόσο μάλλον τώρα που το διαμέρισμά του τον ικανοποιούσε από κάθε άποψη· όχι μόνο επειδή βρισκόταν σε ευχάριστη περιοχή σχετικά κοντά στο πανεπιστήμιο, αλλά και λόγω της βεράντας, του πίσω κήπου και του γκαράζ, καθώς κι επειδή δεν είχε κουραστεί και λίγο για να το επιπλώσει, αποκλειστικά στο γούστο του, έναν ολόκληρο χρόνο που έμενε εκεί.

Το διαμέρισμα είχε γραφείο, καθιστικό, υπνοδωμάτιο, κουζίνα και μπάνιο. Εκτός από τη γραφομηχανή και τον υπολογιστή, στο γραφείο υπήρχε ένα σκούρο τραπέζι από βελανιδιά με συρτάρια δεξιά κι αριστερά, όπου συνήθιζε να κάθεται να δουλεύει, μια μεταλλική αρχειοθήκη και διάφορα ράφια. Επίσης, μια φάθινη ξαπλώστρα, μια πολυθρόνα και μερικές καρέκλες. Η επίπλωση του υπνοδωματίου ήταν λιτή· στο βάθος δυο ντουλάπες εντοιχισμένες, με καθρέφτη

στις πόρτες, μια λευκή ξύλινη σιφονιέρα στον δεξιό τοίχο και απέναντί της, το κρεβάτι καλυμμένο μ' ένα ανθρακί πάπλωμα. Το καθιστικό χωριζόταν με διαχωριστικό στα δύο. Στο αριστερό κομμάτι υπήρχε ένα λευκό ξύλινο τραπέζι με μεταλλικές καρέκλες· στον τοίχο κρέμονταν δυο μάλλον κυβιστικοί πίνακες και η αφίσα από μια έκθεση έργων του Τουλούζ-Λοτρέκ σε γκαλερί του Τορίνου. Στο δεξί μέρος του καθιστικού υπήρχε η τηλεόραση, το πικάπ, ένας μπεζ καναπές, δυο πολυθρόνες σε παρόμοιο χρώμα, αν και με διαφορετικό σχέδιο, ένα χαμηλό διαφανές τραπέζακι μ' ένα ράφι (από πάνω διακρίνονταν εφημερίδες, βιβλία και περιοδικά στοιβαγμένα στο ράφι). Από ένα καρφί στον τοίχο κρεμόταν ένα αντίγραφο πίνακα του Χόκνεί, σε φυσικό μέγεθος, και μεταξύ των δύο τμημάτων της τραπεζαρίας, μια βιτρίνα γεμάτη ετερόκλητα αντικείμενα: ένας ελέφαντας από ελεφαντόδοντο, μια αλγερινή πίπα, κλεψύδρα, τρία παμπάλαια πιστόλια, μια φρεγάτα αιχμάλωτη σ' ένα μπουκάλι Κιάντι, διάφορες φιγούρες από πηλό κι άλλα μικροπράγματα που μάζευε ο Μάριο όλα αυτά τα χρόνια, τα οποία δεν είχαν καμιά συλλεκτική ή συναισθηματική αξία. Εκτός από το μπάνιο και την κουζίνα, οι τοίχοι του σπιτιού ήταν ντυμένοι με ξύλινη επένδυση· το σοβατεπί και οι κάσες στις πόρτες και τα παράθυρα ήταν βαμμένα λευκά.

Το διαμέρισμα δε θα μπορούσε να τον ικανοποιεί περισσότερο, γι' αυτό ο Μάριο σκέφτηκε ότι ήταν ανοησία η ιδέα και μόνο να το εγκαταλείψει με μοναδικό κίνητρο το γεγονός ότι ένας συνάδελφός του είχε ξαφνικά μετατραπεί σε γείτονα. «Εξάλλου» σκέφτηκε με αισιοδοξία «δύσκολα μπορώ να φανταστώ πώς θα μπορούσα να βγω χαμένος από την αλλαγή». Δε χωρούσε αμφιβολία ότι η Νάνσυ είχε αποδειχτεί τουλάχιστον ενοχλητική ως γειτόνισσα. Ήταν χοντροκομμένη, ατημέλητη, με καμένα μαλλιά σαν άχυρα, πραγματικά άσχημη, αν και ταυτόχρονα προικισμένη με μια εμφανή επιθετική σεξουαλικότητα. Οι φεμινιστικές απόψεις και οι προκαταλήψεις για τους Λατίνους, τις οποίες η Νάνσυ ανέφερε σε κάθε τους διάλογο, όσο τυχαίος ή σύντομος και να ήταν (στη σκάλα, την ώρα που έβγαζε τα σκουπίδια, όταν έπλενε τ' αυτοκίνητο), δεν είχαν ευνοήσει φυσικά την ειρηνική συμβίωση στο σπίτι. Κατά τ' άλλα, η περίεργη συμπάθεια που της είχε η κυρία Γουόρκμαν μεταφραζόταν σε τυφλή εμπιστοσύνη στο πρόσωπό της, η οποία έφερνε διαρκώς σε δύσκολη θέση τον Μάριο, όχι μόνο όποτε η γειτόνισσα τον κατηγορούσε ότι μεθοκοπάει μόνος του, αλλά κι όταν τον κατήγγειλε στην κυρία Γουόρκμαν ότι την κατασκόπευε όποτε έμπαινε άντρας στο σπίτι της, ειδικά τα βράδια. Μια άλλη φορά, η κυρία Γουόρκμαν και οι

υπόλοιποι ένοικοι του κτιρίου –ένα ζευγάρι Βέλγων και μια κοπέλα που δούλευε στη γραμματεία του Πανεπιστημίου– αναγκάστηκαν να μεσολαβήσουν προκειμένου να μην κάνει η Νάνσυ μήνυση στην αστυνομία για υποτιθέμενη σεξουαλική παρενόχληση. Επέμενε ότι είχε συλλάβει τον Μάριο να αυνανίζεται πίσω από τις κουρτίνες του καθιστικού του καθώς εκείνη έκανε ηλιοθεραπεία στον πίσω κήπο.